

Kampioenen en coniferen met karakter

80 jaar Pinetum de Dennenhorst: *Picea*

In de winter staan de naaldbomen van Pinetum de Dennenhorst* (Lunteren) van nature het meest in de kijker. Maar ook in de lente is de collectie een bezoek meer dan waard en bijzonder kleurrijk: met frisgroene nieuwe spruiten en jonge coniferenkegels staan ze in vuur en vlam. Om dit schouwspel niet te hoeven missen, hierbij alvast een opwarmer gewijd aan de sparren: *Picea*.

Uit de inventarisatie van het naamgevingsproject** is gebleken dat de *Picea*-collectie het volgende omvat: volgroeide exemplaren in 25 soorten, natuurlijke variëteiten en soortkruisingen en 50 cultivars. *Picea* vormt zo een bezienswaardige specialiteit van de Dennenhorst. Tijdens deze wandeling zullen we stilstaan bij de top tien. Het zijn bijzonder mooie exemplaren, zeldzame soorten en bomen met een krachtig verhaal. Het zwaartepunt van de sparrencollectie die we zullen bezoeken, ligt in het midden van de Dennenhorst waar we onze wandeling dan ook zullen beginnen.

Picea torano, Japanse spar (nr. 104 C4lb 1935***) is met zeker 80 jaar een monumentaal hoogtepunt van het pinetum. Een fors exemplaar van meer dan 16 meter en daarmee gelijk het grootste geregistreerde exemplaar van Nederland. Fraai is de enorme kegelrijkdom. Interessant is het jonge lot in de oksels van de zijtakken. Deze spar met de Engelse naam 'Tiger tail spruce' heeft een fel oranje twijg met rondom stijf groene naalden die goed prikken. Eén keer vastpakken en je kunt meepraten over het venijn en de staart.

Picea likiangensis* var. *rubescens, Balfour-spar (nr. 890 C3lm 1955) is een van de zeldzame Chinese sparren in de Dennenhorst. Het is een prachtig adult exemplaar met mooi gevormde grijze takken. Als je een stapje dichterbij doet kun je kennis maken met de bijzonder korte naalden en de behaarde bijna witte twijg met roze gloed. Even verderop staat de nauw verwante *Picea purpurea*, paarskegel-spar, (nr. 1173 D3lb 1956) met eveneens korte, maar groene naalden, die dicht tegen de twijg aanliggen en bovenin kleine kegels, die onrijp paars kleuren.

Picea jezoensis* subsp. *hondoensis, Hondo-spar (nr. 564 D3lb 1948) is een Japanse soort. De platte stompe (licht) groene naald met een grotendeels wit gekalkte onderkant - zich niet storend aan de middennerf - maakt hem gemakkelijk te herkennen. De Hondo-spar is van nature slechts beperkt tot het zuidelijke eiland Honshu. *Picea jezoensis* subsp. *jezoensis*, Yedo spar (nr. 257 A3mo) heeft een groot verspreidingsgebied rondom de Japanse en Ochtke Zee, maar komt in cultuur juist minder voor. De naald is blauwgroen met een punt, niet zo wit van onderen aan een wit berijpte twijg.

***Picea glauca* 'Conica'** (nr. 378 F1lb 1943) is zo'n drie meter hoog en al over de 80, wat deze licht groene kegelvorm zo bijzonder maakt. Deze dwerg is in Canada in het wild verzameld door J.G. Jack in 1904. Vanwege zijn compacte groei is hij niet meer weg te denken uit de Nederlandse tuinen. Het zal geen toeval zijn dat de wilde soort *P. xalbertiana* (nr. 862 F1lb 1956), Alberta spar - of *P. glauca* var. *albertiana*, zoals hij ook te boek staat - er schuin tegenover staat. Zo zijn mooi de verschillen in grootte te zien: vier keer zo hoog, langere naalden en bovendien meer blauw van kleur.

Picea sitchensis, Sitka-spar (374 D4lb 1943) behoort tot de groten der aarde. In het noordwesten van Amerika is het een echte 'champion tree' met een stamvolume van 337 m³ en een hoogte van 75,6 meter. De hoogste Sitka in het pinetum (nr. 568 E5rb 1948) - 26 meter - is daarmee een kleintje. Op het eiland Sitka en in de nevelwouden van de kuststreek van Noord West Amerika zijn de groeiomstandigheden dan ook bijzonder gunstig. Deze krachtige groeier is van afstand te herkennen aan de witte onderkant van de naalden. Het is een gemene groene prikker, wat je eigenhandig kunt ervaren bij enkele jeugdige exemplaren (1919 C4lo 2013; 1921 D4lm 2012).

Jonge kegel van *Picea jezoensis* var. *jezoensis* (Yedo spar)
Foto: Martin Heutink

Picea torano (Japanse spar)
Foto: Martin Heutink

***Picea mariana* 'Doumetii'** (681 D4mm 1950) is een lage selectie van de zwarte spar. De ijsblauwe struikpartij is 13 meter breed uitgegroeid en door de vrije ruimte aan de achterkant komt hij extra goed uit. 'Doumetii' is rond 1850 geselecteerd door Carrière in Chateau de Baleine, Moulins. De naalden zijn klein, gepunt en blauwgrijs. De partij vormt een mooi

Picea mariana 'Doumentii', een lage selectie van de zwarte spar

Foto: Martin Heutink

251 D4mb 1936). Van de fijn-spar heeft Henry Dinger een vergelijkbare voorjaarsbode geplant: *Picea abies* 'Mutabilis', waarbij nr. 416 D4lb 1948 de grootste is.

Picea omorika, Servische spar (218 D4lo 1936) staat in een monumentale kring. De eerste generatie uitlopers heeft hier de rij gesloten rondom de gevelde ouderstam, die door de ruimte van afstand te bewonderen is. Even verderop staat eenzelfde kring rond *P. orientalis*, Kaukasische spar (nr. 250 D3lm 1936), waarbij de centrale moederboom nog trots boven de nakomelingen uittorent. *P. omorika* heeft een platte naald, die je moeilijk kunt rollen tussen de vingers. Van onderen wit, zwarte haren op de twijgen en smalle habitus, die hem onmiskenbaar en geliefd maakt in tuinen. Deze Europese soort is pas ontdekt in 1875 en heeft een bijzonder kleine natuurlijke habitat rond de Drina rivier in Bosnië-Herzegovina. Als geintje is naast deze monumentale groep in 1953 *P. omorika* 'Nana' geplant, met kleinere naalden, maar inmiddels toch ruim vier meter hoog.

Voetnoten

*Pinetum de Dennenhorst is vrij toegankelijk. Zou u het pinetum willen bezoeken onder begeleiding van een gids

contrast met zijn generatiegenoot *Picea mariana* 'Beissneri Compacta' (870 D4mm 1956). Met een hoogte van twee meter is deze compacte kegelvorm als een grijs broertje van *P. glauca* 'Conica'.

Picea abies* 'Cranstonii'**, slangenspar * (nr. 593 C5lm 1948) is zo'n opvallende verschijning vol robuuste trossen van twijgen - omlaag en omhoog - dat deze cultivar zijn eigen Nederlandse naam heeft verdiend. Vanwege de grote gelijkenis gaat *Picea abies* 'Virgata' (1448 B3ro 1967) eveneens door onder de naam slangenspar. *Picea abies*, de fijnspar, is onze klassieke kerstboom met mooi groene naalden tegen een oranje twijg. Van de slangenspar zijn de naalden bijzonder lang, maar de naalden van *P. abies* kunnen ook extreem kort zijn zoals bij een onbenaamde dwergcultivar (731 D4rb 1950).

Picea meyeri, Meyer-spar (nr. 1192 D4ro 1956) is ontdekt in Noord China door de van oorsprong Nederlandse plantenjager Frank N. Meyer. Nauw verwant aan *P. asperata* heeft deze spar blauwe enigszins gekrulde naalden. In Nederland zelden te zien en dit volgroeide exemplaar is de moeite waard om voor te gaan staan.

***Picea orientalis* 'Aureospicata'** (nr. 417 D4mb 1948) is een magnifiek exemplaar (17 meter), die in het voorjaar licht-geelgroen uitloopt, wat hem een feestelijke aanblik geeft. In de zomer wordt het bladgroen in de naalden weer aangevuld, zodat de cultivar-naam weer wordt verhuld. Het is een elegante boom met donkere diep glanzend groene naalden, die rond, stomp en uitzonderlijk kort zijn, zoals ook te zien is bij de enorme kanjer (20 meter) aan de andere kant van het pad (nr.

Picea abies 'Mutabilis'

Foto: Martin Heutink

neemt u dan contact op met info@pinetum.eu
Wilt u de verschillende coniferen leren onderscheiden dan kunt u deelnemen aan de eendaagse cursus 'Welke conifeer is dat?' Meer info www.conifers.nl

**Met dank aan de begeleidingscommissie van het naamgevingsproject bestaande uit Hans Janssen, Wilbert Hetterscheid (Von Gimborn Arboretum) en Beline Geertsema voor de borging van de kwaliteit; de Stichting Vrienden van het Pinetum voor het dragen van het project en de provincie Gelderland, het Prins Bernard Cultuurfonds, de Rabobank en de Noaber Foundation voor het beschikbaar stellen van hun fondsen voor het ontsluiten van deze groene schatkamer.

***Om de bomen zelf te kunnen bezoeken, wordt het boomnummer, de locatie en het plantjaar vermeld, overeenkomstig de etiketten aan de boom.

Voor oriëntering met de locatie, zie www.pinetum.eu

****Naam slangenspar naar Gelderen Van & van Hoey Smith, 2005. *Conifers, The Illustrated Encyclopedia*. Timber Press, Portland, Oregon, USA. □

Picea omorika (Servische spar)

Foto: Martin Heutink

